

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙ У НАВЧАЛЬНІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ

Вінтюк Ю.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті висвітлені особливості та хід застосування дослідницького підходу до вивчення емоційної сфери особистості у навчальній роботі зі студентами-психологами. Здійснений огляд наукових публікацій за обраною темою; з'ясовано тематику та підходи до дослідження емоцій. Розглянуті особливості вивчення емоційних проявів особистості з позицій різних підходів. Висвітлена специфіка залучення студентів до дослідження емоційної сфери особистості. Зроблені висновки з проведеної роботи і намічено перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Ключові слова: підготовка майбутніх фахових психологів, навчальний процес, дослідження емоцій, дослідницький підхід у навчальній діяльності, формування фахової компетентності.

Постановка проблеми. Підготовка кваліфікованих кадрів у системі вищої освіти в наш час вимагає докорінної перебудови, що зумовлено необхідністю інтеграції нашої країни у світове співтовариство. З огляду на це в ході навчання майбутні фахівці повинні опанувати не тільки наявні теоретичні знання, у відповідній науковій сфері, але й практичні способи їхнього застосування, виходячи з вимог конкретної діяльності, на сучасному рівні. Сказане повною мірою стосується і підготовки майбутніх фахових психологів, оскільки лише володіння наявними теоретичними знаннями разом з найновішими практичними методиками може забезпечити їм належний рівень професійної компетентності. Звідси постає потреба надати їм належну підготовку до діяльності в існуючих умовах, при наявності необхідної компетентності у широкому спектрі професійних вимог. До таких потреб сьогодення належить і вміння працювати з емоційною сферою особистості; вказана обставина зумовлює актуальність і доцільність даного дослідження.

Мета роботи: висвітлити особливості та хід застосування дослідницького підходу до вивчення емоційної сфери особистості у навчальній роботі зі студентами-психологами.

Завдання дослідження:

- здійснити огляд наукових публікацій за обраною темою; з'ясувати тематику та підходи до дослідження емоцій;
- розглянути особливості вивчення емоційних проявів особистості з позицій різних підходів;
- висвітлити специфіку залучення студентів до дослідження емоційної сфери особистості;
- зробити висновки з проведеної роботи і намітити перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Дана робота виконана в контексті попередніх досліджень, з формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів, і є їхнім подальшим продовженням (див., напр.: [3–7] та ін.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед публікацій за темою дослідження варто відзначити, передусім, праці класиків вітчизняної і зарубіжної психології, які до сьогодні не втратили свого значення. Це публікації Ф.Є. Василюка [1], В.К. Вілюнаса [2], Л.С. Виготського [8], Б.І. Додонова [10], П. Екмана [11], К.Е. Ізарда [14], О. Кондаша [16], А.Н. Лука [17], В.Д. Шадрікова [22], як і збірники праць різних авторів [20].

Не меншої уваги заслуговують і праці сучасних науковців: Б. Герсона [9], Є.С. Іванової [13], Е.П. Ільїна [15], В.А. Семиченко [19], Е.Д. Хомської і Н.Я. Батової [21], а також збірники праць [12], та ґрунтовні огляди стану сучасних досліджень [18], груп авторів.

У цих працях детально розглянуті питання походження та призначення емоцій; надано відомості про різні теорії емоцій; висвітлено основні проблеми, що постають при вивченні емоцій і створенні теорій; подано інформацію про методологію та методи дослідження емоційної сфери; висвітлено прикладний аспект застосування знань про емоції, можливості корекції неоптимальних емоційних станів; а також розглянуті шляхи подолання труднощів, що виникають при вивченні емоцій як і стан сучасних досліджень у даному напрямку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що основні підходи до дослідження емоцій у наявній науковій літературі з даної тематики висвітлені достатньо повно, інформації про те, як саме доцільно, на раціональних засадах, ознайомлювати з цими знаннями студентів-психологів, ані викладу досвіду подібної роботи, не виявлено. Оскільки наявні відомості не дають цілісної картини явища, що вивчається, видається доцільною розробка відповідного підходу, який би дозволив опанувати не лише наявні теоретичні знання, але й практичні навички дослідження емоцій, а також вказав можливості застосування цих знань. Дана обставина змушує до проведення самостійного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведене дослідження полягало у здійсненні спроби виробити та реалізувати конструктивний підхід до ознайомлення студентів із дослідженням емоційної сфери особистості, який би дозволив поєднати наявні знання про предмет розгляду на певній раціональній основі, подати їх доступно й у чіткій логічній послідовності, виходячи з їхніх потреб у таких знаннях, наявного рівня знань і вимог професійної підготовки. В роботі максимально задіяно наявний досвід викладання, при реалізації використаного підходу ставлялося завдання наблизити наукову теорію до повсякденного життя кожної людини, щоб зробити їх зрозумілими для студентів. У запропоно-

ваному дослідженні передбачено як аналітичну, так і практичну складову; воно організовується та проводиться викладачем, проте з максимально можливим залученням студентів; і реалізується як в аудиторній, так і позааудиторній навчальній діяльності. Запропонований підхід апробовано при викладанні курсу «Загальна психологія» студентам, які навчаються за спеціальністю «Психологія», на 1-му курсі в Національному університеті «Львівська політехніка». Вироблена доцільна послідовність проведення дослідження, як подача і опрацювання теоретичного матеріалу, так і його практична компонента, в скороченому вигляді, наведена далі.

Розпочинати вивчення даної теми доцільно з огляду наявних знань про предмет розгляду. Послідовно розглядаються питання: сутність і призначення емоцій, їхні прояви, значення в житті людини, теорії емоцій, функції емоцій та ін. Важливо, щоб студенти попередньо ознайомилися з матеріалами до вивчення теми, які розміщені у «Віртуальному навчальному середовищі» закладу, тоді разом із викладачем вони можуть приступити до обговорення питань, винесених на розгляд. Тобто ознайомлення з різними поглядами на висвітлення питань і відомими підходами, поступово, в міру викладу теми, набуває дискусійного характеру. Це дозволяє з'ясувати, наскільки добре студенти ознайомилися як з наданим матеріалом, так і з іншою інформацією про предмет вивчення, що наявна у доступній додатковій літературі. При розгляді відомих теорій емоцій варто спробувати з'ясувати думку про сильні та слабкі сторони кожної з них, можливості їхнього практичного застосування тощо. Розглянуто наступні теорії: еволюційна теорія (Ч. Дарвіна), периферійна теорія (У. Джеймса і К. Ланге) і інформаційна теорія (П.В. Симонова); при цьому коротко згадано і про інші.

Після висвітлення цих питань необхідно розповісти про види емоцій, а також почути думку студентів із приводу відомих спроб створити їхню класифікацію. При розгляді будь-якого питання доцільно вносити у виклад елементи дослідження, констатуючи певні факти, задавати студентам питання: «Чому?», на їхню думку, наявне дане явище чи саме так його було вивчено та пояснено. Матеріал, осмислений самостійно, студенти не тільки краще розуміють, але і швидше запам'ятовують. Прослідкувавши хід вивчення емоцій, вони не лише усвідомлюють, звідки беруться знання, що наявні в підручниках, але й починають розуміти як сучасний стан вивчення даної теми, так і напрямки подальших актуальних досліджень. У ході викладу даного питання варто розглянути всю множину можливих емоційних проявів (акти, афекти, почуття, настрої, пристрасті) і навести визначення, коментарі та приклади до кожного з них.

При розгляді наступного питання, про базові емоції (за К. Ізардом), необхідно використати начну демонстрацію прояву кожної з них, за допомогою мультимедійного проектора. Відповідно, на екрані студентам слід показати прояви базових емоцій, у різних людей, варто також дати завдання студентам виділити і назвати характерні ознаки кожної (в разі потреби їх також можна показати на слайді). Після розгляду базових емо-

цій доцільно так само розглянути основні змішані емоції, вказавши, з яких базових вони складаються та проілюструвавши їхні прояви.

Поступово виклад переносимо на практичні аспекти знань про емоції, для цього потрібно розглянути питання про вплив емоцій на результативність діяльності; а далі розповісти про розвиток емоційної сфери особистості, зокрема, почуттів, пристрастей та їхню роль у житті людини. Доцільно також розповісти про теорію емоцій П. Екмана, її характерні особливості, а також створену на її основі теорію обману і методики його практичного виявлення. Оскільки ця інформація викликає підвищений інтерес, бажано провести дискусію з цього приводу, роз'яснити спірні моменти тощо.

На завершення теоретичного викладу теми необхідно розповісти як про проблему цілеспрямованого формування емоційної сфери, так і роль емоцій та почуттів для кожної особи; а ще про специфіку її проявів при виконанні різних видів діяльності, професійної зокрема.

На цьому аналітичну частину викладу теми можна завершити; значно більші можливості для реалізації дослідницького підходу дає його практична частина. Необхідність її розробки і впровадження зумовлена тим, що навіть після ознайомлення з наявними знаннями з даної теми студенти зустрічаються з чималими труднощами, наприклад, виконанні нескладної контрольної роботи, на тему «Мої емоції». В ній одержані знання необхідно застосувати на практиці, використовуючи, крім набутих знань, матеріали самостереження і наявний життєвий досвід. Для подолання виявлених труднощів майбутнім психологам запропоновано низку завдань, поданих у міру зростання їхньої складності.

1. Студентам продемонстровано зображення різних емоцій, котрі проектувалися на екран за допомогою мультимедійного проектора, і які їм запропоновано розпізнати. Навіть при тому, що раніше їм вже було показано всі базові емоції і названо їхні характерні прояви, дане завдання викликає у них певні труднощі. Оскільки необхідну підтримку їм забезпечено, у результаті виконання таких вправ вони починають почуватися значно впевненіше. Після цього їм запропоновано зображення змішаних емоцій, які вони також поступово починають розпізнавати; причому завдання такого типу викликають у них чималий інтерес.

Далі їм необхідно розповісти про практичні способи використання знань про емоції, спочатку в різних видах мистецтва.

2. Емоції в живописі: в якості завдань студентам запропоновано розпізнати емоційні прояви, зображені на картинах відомих художників. Їм продемонстровано картини: «Джоконда» (художник Л. Да-Вінчі); «Прощання Гектора з Андромахою» (А. Лосенко); «Останній день Помпеї» (К. Брюлов); «Нерівний шлюб» (В. Пукірев); «Сільське кохання» (Ж. Бастьєн-Лєпаж); «Іван Грозний і син його Іван» (І. Рєпін); «Боярина Морозова» (В. Суріков); «Розлука» (А. Корзухін); «Приїзд гувернантки у купецький дім» (В. Перов); «Козаки пишуть листа турецькому султану» (І. Рєпін); «Взяття снігового містечка» (В. Суріков); «Мисливці на привалі» (В. Перов);

«Петро I допитує царевича Олексія в Петергофі» (М. Ге); «Місячна ніч на Дніпрі» (А. Кундзі); «Незнайомка» (І. Крамскої) та ін. У процесі виконання запропонованих вправ були проаналізовані як зображені ситуації, так і різноманітні емоційні прояви; що також викликало значний інтерес у студентів. Із певних причин розглянуто лише роботи представників класичного живопису, оскільки розгляд полотен представників різних течій модернізму в живописі потребує належної попередньої підготовки. Проте необхідно враховувати, що у студентів 1-го курсу такої підготовки немає, тому вирішення даного завдання слід перенести на майбутнє.

3. Затим, аналогічно до полотен художників, на розгляд присутніх запропоновано художні фотографії, як класиків жанру, так і сучасних вітчизняних та зарубіжних фотомитців. Як виявилось, з цим видом мистецтва студенти обізнані ще менше, ніж з класичним живописом, проте продемонстровані роботи так само викликали у них чималий інтерес. Висловлено і обговорено пропозицію зайнятися фіксацією емоцій на фотографіях, що немало озадачило присутніх; через що довелося пояснювати основні канони художньої фотографії (з позицій психології), і підходи до здійснення такої роботи, як і способи організації зйомок (що раніше не планувалося).

Після здійснення такого аналізу можна приступити до розгляду фіксації і відтворення емоцій людини у музиці.

4. Для демонстрації прояву емоцій у музиці студентам запропоновано для прослуховування наступні твори: мелодія з кінофільму «Шербурзькі парасольки» (композитор М. Легран); мелодія з кінофільму «Хрещений батько» (Н. Рота); мелодія з кінофільму «Кон-Тікі» (Й. Сьодерквіст); «Танець із шаблями» (А. Хачатурян); «Реквієм за мрією» (В.А. Моцарт); мелодія з кінофільму «Ромео і Джульєтта» (Н. Рота); «Життя прекрасне» (Д. Ласт); «Коронаційна месса» (В.А. Моцарт); «Прощання з батьківщиною» (М. Огінський); мелодія з кінофільму «Іграшка» (В. Косма); «Час вперед» (А. Хачатурян); «Чарівна флейта» (В.А. Моцарт); «Місячна соната» (Д. Ласт); «Зорі в твоїх очах» (Д. Ласт) та ін. В основному студенти вірно називали емоційні стани, які відображено у запропонованих мелодіях; підбивши підсумки виконання цього завдання, приступаємо до наступного.

5. Далі учасникам дослідження було запропоновано подивитися кілька коротких фрагментів із кінофільмів: «Мексиканець» (коли Саманта влаштовує Джері «сімейну сцену» на початку фільму); «Вісім з половиною тижнів» (сцену на «чортовому колесі»; сцену в котеджі приятеля; та сцену, де Джон змушує Елізабет збирати розкидані ним гроші), і охарактеризувати зображені ситуації та емоційні прояви діючих осіб. Був намір показати також інші епізоди, з фільму «У ліжку з ворогом» та ін., однак такої необхідності не виникло.

Загалом майбутні психологи не погано справилися і з цим завданням, у кінці було надано необхідні коментарі та зроблено коротке резюме.

6. Після цього студентам було запропоновано ознайомитися з практичною роботою фахового психолога з емоціями, для чого їм було показано одну з серій телевізійного серіалу «Обмани мене»

(де розслідується справа про вбивство шкільної вчительки). Всі цікаві відомості запропоновано законспектувати, після чого було влаштовано обговорення побаченого, з максимальним використанням отриманих теоретичних знань із даної теми.

7. В якості завдання найвищої складності майбутнім психологам було запропоновано відразу спробувати застосувати одержані знання на практиці. Для цього їм було показано фрагмент із кінофільму «За хмарами» (епізод 3-й), і поставлено завдання: з'ясувати, чи правду розповідає дана дійова особа. Своєю думку потрібно було аргументувати, вказавши характерні емоційні прояви, супутні обману, і помічені прояви у персонажа фільму. Після кількох підказок студенти впоралися і з цим завданням; відтак було влаштовано обговорення труднощів, які зустріли студенти у даному випадку.

8. Далі студентам було запропоновано виконати, на вибір, до наступного заняття, одне з наступних завдань:

А) Спостерігати свої емоції протягом дня; записати: які емоції і з якого приводу довелося переживати.

Б) Спостерігати емоції оточуючих протягом дня (можна вибрати когось одного із близьких людей чи приятелів): у яких ситуаціях вони виникали і як проявлялися, про які переживання свідчили.

В) Спостерігати емоції викладачів під час занять протягом дня (можна обрати когось одного): коли вони виникали, як проявлялися і про що свідчили.

На завершення необхідно також згадати про зображення емоцій у художній літературі, як класичній, так і модерній, а також у поезії. Запропоновано навести приклади, проте студенти не достатньо активно відгукнулися на цю пропозицію, зіславшись на те, що знають на пам'ять надто мало віршів. Необхідні в такому випадку приклади доводиться наводити самостійно, запропонувавши студентам розпізнати, які емоційні прояви вони передають.

Після цього студентам було задано домашню контрольну роботу на тему «Мої емоції», пояснивши хід її виконання і вказавши на шляхи подолання можливих труднощів; умови було сформульовано наступним чином: виконайте поставлені завдання і дайте письмово розширені, обґрунтовані, самостійні відповіді на наступні питання.

А) Які емоції найчастіше вам доводиться переживати? Назвіть кілька з них, наведіть їхню суб'єктивну характеристику, а також опишіть типові ситуації, в яких вони проявляються.

Б) Допмагають чи заважають вам ваші емоції? Наведіть необхідну аргументацію та пояснення.

В) Керуєте ви своїми емоціями чи навпаки, безроздільно перебуваєте у їхньому полоні? Чому ви так вважаєте?

Г) Які емоції вам доводиться переживати вкрай рідко? Чому? Наведіть приклади.

Д) Як сформувалася ваша емоційна сфера, типові емоції та їхні прояви? Чи хотіли би ви (або чи пробували) у ній щось змінити?

Тепер дане завдання більше не складає для більшості студентів значних труднощів.

Доцільність впровадження даного підходу, з застосуванням елементів дослідження, зумов-

лена вимогою формування професійної компетентності майбутніх психологів. Його реалізація стала можливою завдяки тому, що в навчальній програмі для вивчення емоцій передбачено достатню кількість аудиторних годин, загалом 30 (з них 18 лекційних і 12 практичних занять).

Стосовно результату вивчення даної теми, із застосуванням запропонованого підходу, варто відзначити наступне. Студентам наочно продемонстровано зв'язок знань, накопичених із даної теми, на різних етапах становлення психологічної науки, з реальним життям, і повсякденними запитаними практичної діяльності у різних сферах. Вони не лише значно краще зрозуміли поданий матеріал, але й побачили реальні можливості застосування набутих знань у повсякденній діяльності фахового психолога, в різних аспектах та реальних ситуаціях. Деякі з них виявили бажання обрати тему курсової роботи про емоції, інші зголосилися взяти участь у науково-дослідній роботі і продовжити дослідження емоційної сфери.

Слід також відзначити, що не все задумане вдалося реалізувати. Так, був намір розповісти студентам про можливості оптимізації емоційних станів, з огляду на це видавалося доцільним застосовувати аутотренінг на початку занять. Звичайно, у студентів на першому курсі ще немає ні необхідних для цього знань, ні необхідних навичок, а надати їх немає змоги під час викладання даного навчального курсу. Проте всеж було зроблено спробу з'ясувати їх думку з доцільності такого нововведення, для чого присутнім поставлено кілька питань, для з'ясування ситуації: «З чого починає свій день добropорядний християнин?». Вірна відповідь не забарила: «З молитви». «А правдивий мусульманин?». «Здійснює намаз». Вірно! «А з чого починає свій день йог, чи кожен, хто практикує східні духовні практики?». «З медитації». Знову вірно (дане запитання не спричинило труднощів, оскільки нещодавно декілька чоловік із присутніх відвідали лекції і заняття з медитації, які проводив фахівець з ведичної філософії Балакхілья Даса; на відвідання яких їх вдалося заігувати). «А з чого повинен починати свій день фаховий психолог?». Студенти заскочені цим питанням, вони дещо спантелечені, тому доводиться допомогти їм: «З аутотренінгу!». Хотілося почути

їхню думку з цього приводу, проте з'ясувалося, що вони не лише не знають, чому зранку щодня молилися християнин, здійснює намаз мусульманин чи медитує йог, але й не мають ніяких припущень із цього приводу. Відтак розмову про це довелося відкласти, але аж ніяк не змусило відмовитися від початкового наміру. Розповісти студентам про можливості оптимізації емоційних станів вирішено при викладанні теми «Психічні стани», а навчити їх аутотренінгу під час їхнього навчання на подальших курсах.

Враховуючи наведене, у подальшому заплановано продовжити цю роботу, на старших курсах, передбачено ознайомлення з новими теоріями емоцій, сучасними дослідженнями, із задіянням власних спостережень за різноманітними ситуаціями, зйомки на відеокамеру з подальшим аналізом тощо, а також практичне застосування отриманих результатів у професійній діяльності.

Проведене дослідження дає підстави зробити наступні висновки.

1. Огляд наукових публікацій за обраною темою дозволив констатувати, що в працях науковців наявні необхідні напрацювання, які дозволяють належним чином обґрунтувати і відповідно реалізувати дослідницький підхід у навчальній роботі зі студентами.

2. Застосування дослідницького підходу до висвітлення даної теми у ході її викладання студентам-психологам дозволяє систематизувати наявні знання, викласти їх у певній логічній послідовності, зробити доступнішими і зрозумілішими, а відповідно, сформулювати позитивну мотивацію до її вивчення та подолати низку труднощів, пов'язаних з її опануванням.

3. Впровадження запропонованого підходу дозволяє підняти інтерес до вивчення даної теми у студентів, зацікавити їх до самостійного вивчення інших її аспектів, методів і перспектив дослідження емоцій, що має позитивний вплив на залучення їх до науково-дослідницької діяльності, а також на процес формування їхньої професійної компетентності.

У майбутньому передбачено здійснити допрацювання запропонованого підходу, враховуючи результати його апробації, та рекомендувати до впровадження в процес підготовки майбутніх фахових психологів у ВНЗ.

Список літератури:

1. Василюк Ф.Е. Психология переживания / Ф.Е. Василюк. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 200 с.
2. Виллюнас В.К. Основные проблемы психологической теории эмоций / В.К. Виллюнас. – М.: Педагогика, 1988. – 76 с.
3. Вiнтюк Ю.В. Професійна компетентність майбутніх психологів: сутність і можливості формування / Ю.В. Вiнтюк // Педагогiка i психологiя професiйної освiти. – 2016. – № 4. – С. 36–47.
4. Вiнтюк Ю.В. Стан пiдготовки майбутніх психологiв у ВНЗ України з позицiй сучасних вимог / Ю.В. Вiнтюк // Молодий вчений. – 2016. – № 12.1(40). – Ч. III. – С. 395–399.
5. Вiнтюк Ю.В. Вплив глобалiзацiйних та iнтеграцiйних процесiв у суспiльствi на змiст пiдготовки майбутніх психологiв / Ю.В. Вiнтюк // Молодий вчений. – 2017. – № 1(41). – Ч. III. – С. 372–376.
6. Вiнтюк Ю.В. Компетентнiсний пiдхiд у пiдготовцi майбутніх фахових психологiв у ВНЗ / Ю.В. Вiнтюк // Молодий вчений. – 2017. – № 3(43). – Ч. II. – С. 245–249.
7. Вiнтюк Ю.В. Концепцiя формування професiйної компетентностi майбутніх психологiв у ВНЗ / Ю.В. Вiнтюк // Молодий вчений. – 2017. – № 4(44). – Ч. III. – С. 351–355.
8. Виготський Л.С. Учение про эмоции: собр. соч. / Л.С. Выготский. – М.: Политиздат, 1984. – Т. 6. – С. 160–284.
9. Гершон Б. Психология эмоций / Б. Гершон. – М.: Сенс, 2007. – 544 с.
10. Додонов Б.И. В мире эмоций / Б.И. Додонов. – К.: Политиздат Украины, 1987. – 140 с.
11. Экман П. Психология эмоций / П. Экман. – СПб.: Питер, 2016. – 448 с.
12. Эмоции человека в нормальных и стрессовых условиях / За ред. А.И. Яроцкого, И.А. Криволапчук. – Гродно: ГрГУ, 2001. – 494 с.

13. Иванова Е.С. Методология и методы исследования эмоциональной сферы личности / Е.С. Иванова. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/4030/3/pv-32-05.pdf>.
14. Изард К. . Эмоции человека : Пер. с англ. / К.Е. Изард. – СПб.: Питер, 1999. – 464 с.
15. Ильин Э.П. Эмоции и чувства. – СПб.: Питер, 2001. – 752 с.
16. Кондаш О. Хвилювання. Страх перед випробовуванням : Пер. із словац. / О. Кондаш. – К.: Радянська школа, 1981. – 170 с.
17. Лук А.Н. Эмоции и личность / А.Н. Лук. – М.: Знание, 1982. – 176 с.
18. Мышцы грусти и улыбка отвращения: почему так трудно распознавать и изучать эмоции. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://theoryandpractice.ru/posts>.
19. Семиченко В.А. Психология эмоций / В.А. Семиченко. – К.: «Магистр-S», 1998. – 128 с.
20. Психология эмоций. Тексты / За ред. В.К. Виллонас, Ю.Б. Гиппенрейтер. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 288 с.
21. Хомская Е.Д., Батова Н.Я. Мозг и эмоции: нейропсихологическое исследование. – М.: МГУ, 1992. – 67 с.
22. Шадриков В.Д. Введение в психологию: эмоции и чувства / В.Д. Шадриков. – М.: Логос, 2002. – 156 с.

Винтюк Ю.В.

Национальный университет «Львовская политехника»

ИССЛЕДОВАНИЕ ЭМОЦИЙ В УЧЕБНОЙ РАБОТЕ СО СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ

Аннотация

В статье освещены особенности и ход применения исследовательского подхода к изучению эмоциональной сферы личности в учебной работе со студентами-психологами. Проведён обзор научных публикаций по выбранной теме; выяснена тематика и подходы к исследованию эмоций. Рассмотрены особенности изучения эмоциональных проявлений личности с позиций различных подходов. Освещена специфика привлечения студентов к исследованию эмоциональной сферы личности. Сделаны выводы из проведенной работы и намечены перспективы дальнейших исследований в данном направлении.

Ключевые слова: подготовка будущих профессиональных психологов, учебный процесс, исследование эмоций, исследовательский подход в учебной деятельности, формирование профессиональной компетентности.

Vyntyuk Yu.V.

National University "Lviv Polytechnic"

STUDYING EMOTIONS IN EDUCATIONAL ACTIVITIES WITH STUDENTS-PSYCHOLOGISTS

Summary

The article highlights the peculiarities and the application of the research approach to the study of the emotional sphere of personality in the educational work with students-psychologists. An overview of scientific publications on the chosen topic; is presented. The specific approaches to the study of emotions are elucidated. Peculiarities of the study of emotional manifestations of personality from the standpoint of different approaches are considered. The specificity of attracting students to the study of the emotional sphere of the personality is highlighted. The conclusions from the work performed and the prospects for further research in this direction are outlined.

Keywords: preparation of future professional psychologists, educational process, research of emotions, a research approach in the teaching activities, formation of professional competence.